

## **GENEL KURUL KARAR**

### **ADEM TALAS BAŞVURUSU**

|                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Başvuru Numarası</b> | <b>: 2014/12143</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Karar Tarihi</b>     | <b>: 16/11/2017</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Başkan</b>           | <b>: Zühtü ARSLAN</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>Başkanvekili</b>     | <b>: Burhan ÜSTÜN</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>Başkanvekili</b>     | <b>: Engin YILDIRIM</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>Üyeler</b>           | <b>: Serdar ÖZGÜLDÜR</b><br><b>Serruh KALELİ</b><br><b>Osman Alifeyyaz PAKSÜT</b><br><b>Recep KÖMÜRCÜ</b><br><b>Nuri NECİPOĞLU</b><br><b>Hicabi DURSUN</b><br><b>Celal Mümtaz AKINCI</b><br><b>Muammer TOPAL</b><br><b>M. Emin KUZ</b><br><b>Hasan Tahsin GÖKCAN</b><br><b>Kadir ÖZKAYA</b><br><b>Rıdvan GÜLEÇ</b><br><b>Recai AKYEL</b><br><b>Yusuf Şevki HAKYEMEZ</b> |
| <b>Raportör</b>         | <b>: Abuzer YAZICIOĞLU</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>Başvurucu</b>        | <b>: Adem TALAS</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

#### **I. BAŞVURUNUN KONUSU**

1. Başvuru, Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) mensubu olan başvurunun Başbakanlık İletişim Merkezine (BİMER) şikâyet dilekçesi vermesinden dolayı disiplin cezası ile cezalandırılması nedeniyle ifade özgürlüğünün; uzman olmadığı alanlarda çalıştırılması nedeniyle angarya yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

#### **II. BAŞVURU SÜRECİ**

2. Başvuru 17/7/2014 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

8. Birinci Bölüm tarafından 21/9/2016 tarihinde yapılan toplantıda, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

### III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

10. Başvurucu, TSK'da astsubay olarak görev yapmaktadır. Yaklaşık yirmi yıl Genelkurmay Başkanlığı Elektronik Sistemler (GES) Komutanlığı birliklerinde çalıştıktan sonra 1/1/2012 tarihinde Edirne 54. Mekanize Piyade Tugayı Muhabere ve Elektronik Bilgi Sistemleri (MEBS) Bölüğüne ikmal astsubayı olarak atanmıştır.

11. Başvurucu, atandığı yerdeki ikmal astsubaylığı görevinin yanında tugayda bulunan notebookların sorumluluğu (BİLMAY), kışladaki bina, arazi ve ağaçların sorumluluğu (EMAKİN), askeri lojman kreşinde bulunan LCD televizyon, mühimmat, benzinlik, kazan dairesi, jeneratör, bulaşıkhanne ve yakıt alım-sarf sorumluluklarının kendisine adil olmayacak bir şekilde tevdi edildiğini iddia etmektedir. Ayrıca başvurucu, bilgi yönünden yetersiz olduğu bir alanda çalıştırılması sebebiyle birçok defa ceza aldığını ve bu durumdan dolayı psikolojisinin bozulduğunu belirtmektedir.

12. Başvurucu; yeni görevinde yaşadığı sıkıntıları, mazeretleri, hakkında verilen cezalardan önce verdiği savunmalarında, savunmaya itiraz dilekçelerinde ve Kara Kuvvetleri Tayin Dairesine verdiği tayin istek formlarında belirtmesine rağmen bu başvurularından bir kısmına cevap alamaması, bir kısmına da olumlu cevap alamaması üzerine 27/1/2014 tarihinde BİMER'e başvurmuştur. Başvuru içeriğinin bir kısmı şöyledir:

*"26 Eylül 2013 tarihinde 815043 numarası ile BİMER'e başvurdum. Yaklaşık dört ay geçmesine rağmen kurumumdan cevap alamadım. Sadece bölüğümün bağlı olduğu Tugay Komutanlığı şikâyetlerimin bir kısmı ile ilgili olarak bölük komutanıma sorarak cevap göndermiştir. Bana veya bölükte başka bir personele konu ile ilgili bir soru sormamışlardır. Kısaca benim şikâyet ettiğim bölük komutanının cevapları yine bölük komutanım tarafından bana tebliğ edilmiştir. ... Üstelik sorularımın büyük bir kısmına kurumum tarafından cevap hala gelmedi. Cevap olarak sadece şu an üzerimdeki baskı ve eziyet giderek artmaktadır. Boyun fıtığı ameliyatı olmam nedeniyle uzun bir aradan sonra mesaiye katıldığımın ilk günü sabah yoklamasına sivil olarak katıldığım için savunma ve devamında da uyarı cezası aldım. Söylediğim gibi uzun bir aradan sonra mesaiye geldiğimde odamın kapısını açamadım. Çünkü odamın kapısının anahtarı benim bilgim dışında değiştirilmişti. Uzun süre aramama rağmen bulamadım, buna şahit olan personel de var. Bunu bölük komutanıma belirtmeme rağmen bana*

savunma ve ceza verdi, üstelik aynı gün başka bir personel mesaiye geç geldi. Ayrıca bölük komutanının kendisi de öğlen içtinasına geç geldi. Bunu niye buraya yazıyorum? Çünkü bölük komutanının bana ayrımcılık yaptığını, eziyet ettiğini düşünüyorum. Tugay'ın verdiği cevaplardan birinde ceza kararlarına itiraz haklarımı kullandığım ikinci amir tarafından onaylandığı belirtiliyor. Savunma ve itiraz haklarımın tamamen prosedürden ibaret olduğunu düşünüyorum. Benim savunmalarına verdiğim cevapların hepsinde haklı gerekçeler olduğunu düşünüyorum. 20 yıldır ben iyiyim de son iki yıldır mı kötüyüm? Bana verilen cezaların taraflı olarak verildiğini düşünüyorum. Bir insan hiç mi haklı olmaz? Ben, 20 yılda doğru düzgün bir tane cezam yok, son iki yılda kaç tane olduğunu sayamadım. O zaman savunma ve itiraz hakları da kaldırılsın. Ya bir insan hiç mi haklı olmaz. İki yıldır savunma alıp da ceza almadığım hiçbir konu yok. Ceza sebeplerim, tekmil vermedin, hastane sonucunu bildirmedi, malzemeyi zamanında almadın, askeri nezaket kurallarına uymadın, bu ceza sebeplerinin bahane olduğunu düşünüyorum. İşte son olarak da, ameliyat sonrası mesaiye katıldığının daha ilk gününde, mesaiye sivil katılmak.

İki yıldır mutsuz, gergin, sinirli ve sık sık kendimi düşünürken buluyorum. Çıkış yolu bulamıyorum, kafama takmamaya, ruhsal halimi eve, eşime, çocuklarıma yansıtamamaya çalışıyorum. Fakat ne kadar uğraşsam da farkında olmadan onları da etkiliyorum. Bölük komutanım bana taraflı davranıyor ve eziyet ediyor. Ruhsal sağlığım bozuldu. Aldığım cezalar için yazdığım savunmaları boşuna yazdım. Çünkü daha savunmam istenirken cezalandırılacağımı biliyorum. Bir insan hiç mi haklı olmaz. Tamam, öyle olmadığını düşündüğüm halde, bütün cezaların hepsinde ben hatalı olsam dahi, ben eğitimin ve kursunu almadığım bu görevde çalışmak istemiyorum. 2012 Ocak ayına kadar 20 yıl boyunca Genelkurmay GES Komutanlığında (Edirne 3. Birlik) çalışıyordum. Fakat birdenbire hiçbir açıklama yapılmadan ve sebep bildirilmeden 2012 Ocak ayında tayinim şu an Edirne'de bulunan Tugay'da MEBS Bölüğü İkmal Astsubaylığına çıktı. Defalarca Kara Kuvvetleri ile görüşmeme rağmen tayininin çıkma sebebi hakkında tarafıma bir açıklama yapılmadı. Tayin olduğum branşın eğitimini ve kursunu almadım. Tugay, ikmal astsubaylığı yaptığımı söylüyor fakat ben GES Komutanlığında ikmal astsubaylığına atanmama rağmen GES Komutanlığında kendi branşımda çalıştım. İkmal astsubaylığı yaptığımı dair herhangi bir evrak bulamazlar, ben ikmal astsubaylığı yapmadım. 21 yıldır ben bu orduya hizmet veriyorum. Bana basit sebeplerle ceza verilmesi, üstelik hiç istemediğim ve sebebini bile bilmeden tayin olduğum bir görevden (ayrıca bu görevle ilgili bir eğitim almadığım halde) dolayı üst üste cezalar verilmesini benim aklım almıyor. Asıl sebepten ceza verme imkânı olmadığı zaman askerlikte hemen başka sebepler yaratıldığı kanaatindeyim.

Ben, Pazar günü, hafta sonu mesaiye çağrıldığımda araç istedim (mesaiye ulaşım imkânı sıkıntılı olduğu için) diye hiçbir görevim ve işim olmadığı halde sırf cezalandırılmak için 5 gün boyunca tatbikata götürüldüm. Tugay (Bölük Komutanım), bu soruma tamamen farklı cevap vermiştir. Adli bir olay için depolara gelmemden bahsediliyor. Ben yazdığım dilekçede bu konudan hiç bahsetmedim bile. Ayrıca tüm diğer birlik tatbikatta iken benimde katılmamın doğal olduğu belirtiliyor. Ben, tatbikata neden

katılıyorum gibi herhangi bir şikâyetle bulunmadım. Ben mesaiye çağrıldığımda birlik zaten tatbikatta idi ve bir malzeme vermem için çağrıldım ve tekrar ediyorum, sırf araç istedim diye tatbikata götürüldüm. Çünkü iki yıldır, ben sadece o tatbikata katıldım, diğer tatbikatlara katılmadım. Ayrıca tatbikat sırasında da yaklaşık bir hafta boyunca tatbikatta bana herhangi bir görev verilmedi, boş boş durdum. Tatbikata katılan bütün birlik personeline sorulabilir, bir tanesi de benim orada bir iş yaptığımı söyleyemez. Fakat burada sadece bölük komutanıma soruluyor, onun cevabı bana aynen yine bölük komutanım tarafından tebliğ ediliyor. 2013 senesinde aldığım cezalardan birisi, nöbet konusunda idi. Fakat verilen görevlerin tamamının tam anlamıyla yapılması imkânsızdı. Bunu da savunmada belirtmiştim, fakat sonuç değişmedi. Sorumluluklar veriliyor, yapılması mümkün olmadığı halde, bir olay olduğunda bundan sen sorumlusun, ver savunmanı, al cezanı, deniliyor. Tugay, buna cevap olarak devamlı emirler muhtırasını gösteriyor. Fakat verilen görevlerin tamamının yapılması imkânsız. Görev dağılımında adil davranılmıyor. Bir insan aynı anda iki yerde birden olamaz. Bir insan aynı anda hem devriye atıp hem bölüklerle (iki bölük, bir takım) ilgilenip hem araç komutanlığı yapması mümkün değildir (bu arada yemek yeme, dinlenme gibi insani ihtiyaçlarımı hiç saymıyorum, çünkü bana insan olarak bakıldığını düşünmüyorum). Benim bu bölükte çalıştırılmaya devam edilirse başıma gelen her şeyden amirlerim sorumludur.

Mesai dışında çalışan diğer memurlar, ek ücret veyahut yaptıkları mesai karşılığında izin kullanıyorlar. Fakat TSK'da böyle bir uygulama yok. Bırakın ek ücret almayı, devamlı nöbet, gece eğitimi, mesai, ekstradan çalıştıkları gözönünde bulundurulmadığı gibi bunun bir ceza aracı olarak da kullanıldığını düşünüyorum. Eşit işe eşit ücret kapsamında diğer kamu görevlileri göze alındığında TSK mensubu olarak şahsıma adil davranılmadığını düşünüyorum. Üstelik nöbet sonrası mesaiye devam etmem fiziki olarak yıpranmama, yorgun ve bitkin düşmeme sebep olmaktadır. Bu konuyla ilgili bir cevap alamadım.

... Artık ne yapacağımı şaşırdım. İşin içinden çıkamıyorum. Psikolojim bozuldu. En son BİMER başvurumdan sonra üzerimdeki baskılar ve eziyetler arttı. Zaten bana verilen görevleri yetiştiremiyorken üzerine devamlı yenileri ekleniyor. Mesaiye katıldığım ilk gün bana savunma (otomatik olarak ceza) veriliyor. Benim, bu bölükte çalışmaya devam edersem, benim buradan sağlıklı çıkmam mümkün değil. Başıma gelecek her şeyden amirlerim sorumludur. İki yıldır bir sürü sağlık problemim çıktı. MEBS Bölüğünde çalışmak istemiyorum. Tekrar ediyorum, ben işlerin kursunu ve eğitimini almadım. Bir insan her işi yapabilir mi? Astsubay olarak, bana bu şekilde bakıldığı kanaatindeyim. Her şeyden önce ben şuan yaptığım işi sevmiyorum. Bir insan sevmediği bir işi asla tam anlamıyla yapabileceğine inanmıyorum. Ben okuyup kursunu gördüğüm ve 20 yıl görev yaptığım Genelkurmay GES Komutanlığının Edirne'deki birliğine yani eski görev yerime tekrar tayin olmayı istiyorum. Saygılarımla."

13. Başvurucu, Edirne 54. Mekanize Piyade Tugay MEBS Bölük Komutanlığının 1/7/2014 tarihli kararıyla üst amiri tarafından uyarma cezası ile cezalandırılmıştır. Kararın gerekçesi şöyledir:

“27 Ocak 2014 tarihinde (77003 sayılı) BİMER’e başvuruda bulunmanız, TSK 6413 sayılı Disiplin Kanunu’nun 15 (1)-e maddesine göre usulsüz müracaat ve şikâyetle bulunmak disiplinsizliği kapsamına girdiğinden sizi uyarma cezası ile cezalandırıyorum.”

14. Başvurucunun anılan cezanın iptal edilmesi talebiyle bir üst amirine yaptığı itiraz, 54. Mekanize Piyade Tugay MEBS Komutanlığının 3/7/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Karar gerekçesi şöyledir:

“İlgili dilekçenizde belirtilen konuların incelenmesi neticesinde:

...

211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 13’üncü maddesinde disiplin; kanunlara, nizamla ve amirlere mutlak bir itaat ve astının ve üstünün hukukuna riayet olarak tanımlanmakta ve askerliğin temelini disiplin olduğu belirtilmektedir. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere, askeri disiplinin temel amacı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin kurumsal düzeninin korunmasıdır. Bu bağlamda, 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanununun yasakladığı fiillerin Türk Silahlı Kuvvetlerinin kurumsal düzenine yönelik olması gerektiği açıktır.

...

Söz konusu eyleminizin, yukarıda yer verilen anayasal ve yasal hükümler birlikte değerlendirildiğinde 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu 15-1/e maddesine aykırı olduğu, 27 Ocak 2014 tarihli ve 77003 sayılı BİMER başvurunuz ile sabit olup size verilen 1 Temmuz 2014 tarihli itirazınızın uygun olmadığı değerlendirilmektedir.”

15. Başvurucu, anılan uyarma cezasına karşı 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu uyarınca mahkemeye başvurma hakkı olmadığını belirtmektedir.

16. Başvurucu 17/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

#### **IV. İLGİLİ HUKUK**

##### **A. Ulusal Hukuk**

17. 4/1/1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu’nun “Şikâyetler” kenar başlıklı 26. maddesi şöyledir:

“Her asker, gerek hizmete ve gerek zati işlerine ait kanun ve nizamların kendisine vermiş olduğu hak ve salâhiyetler her hangi bir surette haksız olarak ihlal edilirse veya ihlal edildiğini zannederse şikâyet etmek hakkını haizdir.”

18. 211 sayılı Kanun’un 27. maddesi şöyledir:

“Şikâyet söz veya yazı ile en yakın amire yapılır. Eğer bu amirden şikâyet olunacaksa bir derece üstündeki amire yapılır. Ve bunun gibi her şikâyet edilen amir geçilir. Sözle yapılan şikâyetler bir zabıtla tesbit olunur.”

19. 211 sayılı Kanun’un 29. maddesi şöyledir:

“Şikâyet reddedildiği takdirde, şikâyetçiye bu yüzden ceza verilmez. Ancak şikâyet ederken şikâyetçi bir suç işlemiş veya bir disiplin tecavüzünde bulunmuşsa ayrıca mesul olur.”

20. 6413 sayılı Kanun'un “Uyarma cezası gerektiren disiplinsizlikler” kenar başlıklı 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

“Uyarma cezasını gerektiren disiplinsizlikler şunlardır:

...

e) *Usulsüz müracaat veya şikâyetle bulunmak: Türkiye Büyük Millet Meclisine yapılan müracaatlar hariç olmak üzere, kanun ve nizamlarla belirlenmiş usul ve kurallara riayet etmeden yazılı, sözlü veya elektronik olarak müracaat veya şikâyetle bulunmaktır.*”

## **B. Uluslararası Hukuk**

21. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), ifade özgürlüğünün demokratik bir toplumun vazgeçilmez temel taşlarından, toplumun ilerlemesinin ve bireylerin gelişmesinin temel şartlarından biri olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda ifade özgürlüğünün sadece hoş giden ya da insanları incitmeyen veya önemsenmeyen “bilgi” ve “düşünceler” için değil aynı zamanda devlet veya toplumun herhangi bir kesimini inciten, şok eden veya rahatsız eden bilgi ve düşünceler için de geçerli olduğunu, demokratik toplumun olmazsa olmaz koşullarını oluşturan çoğulculuk, hoşgörü ve açık görüşlülüğün bunu gerektirdiğini ifade etmektedir (*Handyside/Birleşik Krallık*, B. No: 5493/72, 24/9/1976, § 49).

22. AİHM’e göre Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) 10. maddesinde ifade özgürlüğünün istisnaları bulunmaktadır. Ancak bu istisnalar dar yorumlanmalı ve kısıtlama ihtiyacının bulunduğu inandırıcı bir şekilde ortaya konulmalıdır (*Lingens/Avusturya*, B. No: 9812/82, 8/7/1986, § 41). AİHM, şikâyet konusu müdahalelere olayın bütünlüğü içinde bakarken müdahalenin izlenen meşru amaçla orantılı olup olmadığına ve müdahaleyi haklı kılmak için ulusal makamlar tarafından gösterilecek gerekçelerin ilgili ve yeterli olup olmadığına; ifade özgürlüğü ile ilgili ilkelere uyumlu standartların maddi olaylara kabul edilebilir ölçüde uygulanıp uygulanmadığına dikkat etmektedir (*Jersild/Danimarka*, B. No: 15890/89, 23/9/1994, § 31). Bunu yaparken de demokratik bir toplumda gerekliliği tartışılmaz olan durumlarda ordu, emniyet veya başka bazı alanlarda siyasi ve toplumsal faaliyetlere sınırlamalar getirilmesinin mümkün olduğunu gözetmektedir (*İsmail Sezer/Türkiye*, B. No: 36807/07, 24/3/2015, § 52; *Vogt/Almanya*, B. No: 17851/91, 26/9/1995, §§ 51-53).

23. Ayrıca AİHM; Sözleşme’nin 10. maddesinin kışanının kapısında durmayacağını, başka bir deyişle anılan maddenin devletin egemenliği altındaki diğer insanlara uygulandığı gibi asker kişilere de uygulanacağını özellikle vurgulamaktadır. Bununla birlikte silah altındakilerin askerî disiplini zayıflatmalarını önlemek amacıyla düzenlenmiş hukuk kuralları bulunmadan bir ordunun gereği gibi görev yapabileceğini düşünmek mümkün olmadığından askerî disipline karşı gerçek bir tehdidin bulunması hâlinde ifade özgürlüğüne kısıtlamalar getirilebileceği belirtilmektedir (*Vereinigung Demokratischer Soldaten Österreichs ve Gubi/Avusturya*, B. No: 15153/89, 19/12/1994, § 36). Dolayısıyla silahlı kuvvetlerin iç düzeni ve hiyerarşik yapısını düzenleyen özel kuralların varlığının kaçınılmaz bir durum olduğu AİHM tarafından da kabul edilmektedir (*A.D./Türkiye*, B. No: 29986/96, 22/12/2005, § 21; *Pulatlı/Türkiye*, B. No: 38665/07, 26/4/2011, § 20). Ancak AİHM, ifadeler bir kurum olarak ordunun kendisine karşı yöneltilmiş olsa bile ulusal makamların ifade özgürlüğünün içini boşaltmak amacıyla bu tür kısıtlayıcı kurallara dayanamayacağını da eklemektedir (*Grigoriades/Yunanistan*, B. No: 24348/94, 25/11/1997, § 45).

## V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Mahkemenin 16/11/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

### A. Angarya Yasağı Yönünden

#### 1. Başvurucunun İddiaları

25. Başvurucu, hem aldığı eğitim düzeyi ve bilgi itibarıyla hem de zaman olarak yerine getirmesi mümkün olmayan görevlerin tarafına verilmesinin angarya niteliğinde ve Anayasa'nın 18. maddesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

#### 2. Değerlendirme

26. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

*“İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmiş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.”*

27. Anılan Kanun hükmü uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için öngörülen idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir. Bireysel başvurunun ikincil nitelikte bir hak arama yolu olması nedeniyle aslolan hak ve özgürlüklere kamu otoritelerince saygı gösterilmesi ve olası bir ihlal durumunda bunun idari ve/veya yargısal olağan yollarla giderilmesidir. Bu nedenle bireysel başvuru yoluna ancak kanunda öngörülen olağan yollar tüketilmesine rağmen ihlalin ortadan kaldırılamadığı durumlarda gidilebilir (*Murat Narman*, B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 27).

28. Ancak tüketilmesi gereken başvuru yollarının ulaşılabilir olması yanında telafi kabiliyetini haiz olması ve tüketildiğinde başvurunun şikâyetlerini gidermede makul başarı şansı tanınması gerekir. Dolayısıyla mevzuatta bu yollara yer verilmesi tek başına yeterli olmayıp uygulamada da etkili olduğunun gösterilmesi ya da en azından etkili olmadığının kanıtlanmamış olması gerekir (*Murat Narman*, § 28).

29. Bununla birlikte söz konusu başvuru yollarının etkililiği noktasında somut veriler bulunmaksızın sırf söz konusu başvuru yollarının etkililiği hususunda başvuru tarafından duyulan şüphe, belirtilen başvuru yollarının tüketilmesi yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz (*Ayşe Sena Sezgin Arslan*, B. No: 2014/13367, 15/4/2015, § 15).

30. Başvurucu, ihlal iddialarını disiplin cezası verilmesine ilişkin belgelere dayandırmıştır. Bireysel başvuru dosyasında angarya yasağı ile ilgili olarak yetkili idari veya yargısal makamlara yapılmış usulüne uygun bir başvuru bulunmamaktadır. Başvurucunun BİMER başvurusu, TSK mevzuatı kapsamında usule aykırı başvuru kabul edilerek disiplin cezasına konu edilmektedir.

31. Yukarıda yer verilen tespitler çerçevesinde ihlal iddiasına konu talebi nedeniyle yalnızca BİMER'e başvuruda bulunduğu anlaşılan başvurunun Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için tüm başvuru yollarının tüketilmesi koşulunu yerine getirdiği söylenemez.

32. Açıklanan nedenlerle başvuru tarafından başvuruya konu ihlal iddiası ile ilgili olarak etkili bir giderim yolu olan ve 211 sayılı Kanun'un TSK içinde talep ve

şikâyetlerin iletilmesi usulünü düzenleyen 25. ila 31. madde hükümleri çerçevesinde yetkili makamlara başvuru imkânı kullanılmaksızın bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşıldığından başvurunun *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

## **B. İfade Özgürlüğü Yönünden**

### **1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü**

33. Başvurucu; anayasal haklarını elde etmek maksadıyla BİMER'e başvurması üzerine uyarma cezası ile cezalandırıldığını, her vatandaşın faydalandığı anayasal hakların kendisi için de geçerli olması gerektiğini belirtmiştir. Başvurucu; hakkında verilen uyarma cezasının Anayasa'nın 25. maddesinde güvence altına alınan düşünce ve kanaat özgürlüğüne, 36. maddesinde tanımlanan hak arama hürriyetine, 40. maddesinde tanımlanan yetkili makamlara başvurma hakkına ve 74. maddesinde düzenlenen dilekçe ve bilgi edinme hakkına aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu, ihlalin tespiti ve manevi tazminat talebinde bulunmuş; tazminata ilişkin miktar belirtmemiştir.

34. Bakanlık görüşünde, başvurunun bir bütün olarak ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilebileceği, bilgi edinme hakkı kapsamında başvuru yapma hakkının herkese tanınmış bir hak olduğu vurgulanmıştır.

### **2. Değerlendirme**

35. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Somut olayda TSK'da astsubay rütbesi ile görevli olan başvurucunun iki yıl önce atandığı görev yerindeki sorunlarına, amirleri ile yaşadığı problemlerine ve daha önce hakkında verilen disiplin cezalarına ilişkin hukuka aykırı olduğunu düşündüğü konularla ilgili olarak BİMER üzerinden şikâyetlerini iletmesinin Anayasa'nın 26. maddesinin getirdiği koruma kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinde şüphe yoktur. Dolayısıyla başvuru her ne kadar yaptığı şikâyetin Anayasa'nın 36., 40. ve 74. maddeleri kapsamında olduğunu iddia etmiş ise de iddialarının özü başvurucunun ihbar içeren beyanları nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkindir.

#### **a. Kabul Edilebilirlik Yönünden**

36. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

#### **b. Esas Yönünden**

37. İddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak Anayasa'nın "*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*" kenar başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

*"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. ...*

*Bu hürriyetlerin kullanılması, ... kamu düzeni, ... amaçlarıyla sınırlanabilir.*

*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."*

### **i. Müdahalenin Varlığı**

38. Başvurucu, astsubay olarak görev yaptığı TSK'da yaşadığı sorunlara ilişkin olarak BİMER'e yazdığı şikâyet dilekçesi nedeniyle uyarma cezası almıştır. Dolayısıyla başvurusunun şikâyetlerini dile getirmesi nedeniyle disiplin cezası alması ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olarak kabul edilmelidir.

### **ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı**

39. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

*"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."*

40. Yukarıda anılan müdahale Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanmadığı ve Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 13. ve 26. maddelerinin ihlalini teşkil edecektir. Bu nedenle müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen öze dokunmama, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilmiş olma, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyet'in gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

### **(1) Kanunilik**

41. Somut olayda disiplin amiri tarafından başvurucuya uyarma cezası verilmesinin kanuni dayanağı olarak, 6413 sayılı Kanun'un 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi gösterilmektedir. Başvurucu, müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığını ileri sürmektedir.

42. Bakanlık görüşünde, 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun 5. maddesi gereğince bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren diğer kanunların bu Kanun'a aykırı hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir.

43. 4982 sayılı Kanun 24/10/2003 tarihli ve 25269 sayılı Resmî Gazete'de yayımlandıktan altı ay sonra (24/4/2004) yürürlüğe girerek herkese BİMER'e başvuru yapma hakkı tanımıştır. Bundan dolayı bireylerin adli ve idari soruşturmaya uğraması söz konusu değildir. Fakat daha sonrasında TSK'da disiplin sistemini ve cezalarını düzenleyen 6413 sayılı Kanun 16/2/2013 tarihinde yürürlüğe konularak asker kişilerin usulüne uygun olmayan şikâyet başvurularını düzenlemiş ve bundan dolayı disiplin soruşturması yapılabileceği öngörülmüştür. Böylece yasaklanan bir disiplin eylemine yaptırım öngören ve 4982 sayılı Kanun'dan daha sonra ve özel nitelikli olarak ortaya çıkan 6413 sayılı Kanun'un ilgili hükmü 4982 sayılı Kanun'un istisnasını oluşturmuştur. Dolayısıyla somut olayda, sonraki Kanun'un özel nitelikli hükmüne dayanılarak kişilerin cezalandırılmasında "kanunilik" ölçütünün karşılandığı sonucuna varılmıştır.

### **(2) Meşru Amaç**

44. Başvurucunun göreviyle ilgili konularda sıralı amirlerine daha önce yaptığı başvurudan sonuç alamadığını belirterek BİMER'e şikâyet dilekçesi yazması nedeniyle verilen disiplin cezasının Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında sayılan kamu düzeninin sağlanması meşru amacını taşıdığı sonucuna varılmıştır.

### (3) Demokratik Toplumda Gerekli Olma ve Ölçülülük

#### (a) Genel İlkeler

45. Toplumsal ve siyasal çoğulculuğun varlığı, her türlü düşüncenin barışçıl bir şekilde ve serbestçe ifadesine bağlıdır. Aynı şekilde birey özgün kişiliğini ve düşüncelerini serbestçe ifade edebildiği ve tartışabildiği bir ortamda kendini gerçekleştirebilir. İfade özgürlüğü; insanın kendini ve başkalarını tanımlamada, anlamada ve algılamada, bu çerçevede başkalarıyla ilişkilerini belirlemede ihtiyaç duyduğu bir değerdir (*Emin Aydın*, B. No: 2013/2602, 23/1/2014, § 41).

46. Anayasa'nın 26. maddesinin asıl işlevi herkesin ifade özgürlüğünü korumaktır. Askerlerin dâhil olduğu kamu görevlileri de toplumun diğer bütün bireyleri gibi ifade özgürlüğünden yararlanır. Bununla beraber "*Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.*" biçimindeki Anayasa'nın 12. maddesinin ikinci fıkrası kişilerin temel hak ve hürriyetleri kullanırken sahip oldukları ödev ve sorumluluklara gönderme yapar (*Engin Kabadaş*, B. No: 2014/18587, 6/7/2017, § 36).

47. Bu değerlendirmede somut olayın kendi şartları içinde başvurunun hangi saik ile beyanda bulunduğu, beyanın hukuki ve fiili esası, beyan tarzı, beyanın muhtemel yorumları, kamu kurumuna etkileri ve başvurunun maruz kaldığı yaptırım gözönünde bulundurulmalıdır. Ayrıca başvurunun kamu görevinin niteliği ve bağlı bulunduğu kurumun ulusal güvenlik alanıyla doğrudan ilgili özel konumu, TSK'nın iç düzeni ve hiyerarşik yapısını düzenleyen özel kurallarının varlığı da unutulmamalıdır. Anayasa Mahkemesi, belirli kategorilere mensup kamu görevlilerinin ifade özgürlüğüne yapılan müdahale ile onların ifadeyi kullanma biçimlerinin "kurumsal disiplinle uyumlu" ve "sırrı ifşa etmeyen" nitelikte ve "dengeli" olmasının sağlanması için askeri hiyerarşi kurallarına uyma yükümlülükleri arasında bir denge sağlanıp sağlanmadığını olayların bütünselliği içinde gözetecektir.

48. Buna ek olarak BİMER'e yansıtılan konuların kurum içinde tartışılabilmesi ve üst makamlara ihbar edilebilmesine yönelik makul usullerin varlığı, ifade sahibinin bu usullere ne ölçüde uygun davrandığı ve mevcut usullere riayet edilmediğinde kurum içi bilgilerin hangi ölçüde kamuya ifşa olduğu dikkate alınmalıdır.

49. Başvuru konusu olay bakımından Anayasa Mahkemesinin yapacağı değerlendirmelerin temel eksen, müdahaleye neden olan askeri makamların kararlarında dayandıkları gerekçelerin ifade özgürlüğünü kısıtlama bakımından "demokratik bir toplumda gereklilik" ve "ölçülülük" ilkesine uygun olduğunu inandırıcı bir şekilde ortaya koyup koyamadığı olacaktır (*Bekir Coşkun*, B. No: 2014/12151, 4/6/2015, § 56).

#### (b) İlkelerin Olaya Uygulanması

50. Başvuru konusu olayın kendi şartları gözetildiğinde başvuru, 2010 yılının Ocak ayına kadar yaklaşık yirmi yıl süreyle GES Komutanlığında çalışmıştır. Bu Komutanlığın kapatılmasını müteakip burada görevli personelin TSK bünyesindeki başka birliklere dağıtılması kapsamında başvuru 1/1/2012 tarihinde Edirne 54. Mekanize Piyade Tugayı MEBS Bölüğüne ikmal astsubayı olarak atanmış ve bölükte kendisine ikmal astsubaylığı yanında bir kısım ek görev ve sorumluluk verilmiştir. Başvurucunun bahse konu şikâyet dilekçesi esas olarak yeni görevine ilişkin yeterli eğitiminin olmaması nedeniyle görevlendirmesinin doğru olmadığına yöneliktir.

Başvurucu; dilekçede amirlerinin kendisine uyguladığı disiplin cezalarının tarafsızlıktan uzak olduğunu, sağlık sorunlarının, görevleri ile ilgili açıklamalarının ve soruşturmalardaki savunmalarının dikkate alınmadığını ifade etmiştir. Başvurucunun dilekçesindeki beyanları, kendisine yönelik olan ve hatalı olduğunu düşündüğü bir kısım uygulamayla ilgili kamu otoritelerinden yardım isteme mahiyeti taşımaktadır.

51. Hukuk devletinın gerekleri kapsamında bir askerin kişisel veya görevle ilgili sorunlarını dile getirmesi, bir hak olarak askerî yasalarda öngörölmüş ve bu hakkın kullanımı askerî disiplin ve hiyerarşik düzen içinde belli bir yöntem benimsenerek düzenlenmiştir. Asker kişiler için Türkiye Büyük Millet Meclisine yapılacak müracaat dışındaki şikâyet ve taleplerin 211 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde sıralı amirler takip edilerek yapılması öngörölmüştür. Bu şikâyet usulüne riayet edilmemesi de 6413 sayılı Kanun'da disiplin cezasını gerektiren bir eylem olarak nitelendirilmiştir.

52. Başvurucunun şikâyet dilekçesi bir bütün olarak değerlendirildiğinde dilekçenin saldırgan bir üslupla yazılmış olmasından daha çok yardım isteğı ve çaresizliğı vurgulayan ifadeler içerdiği anlaşılmaktadır. Başvurucu, özellikle diğerk askerî personelin sorumlu olduğı alanlar ile kendi çalıştığı ve sorumlu olduğı alanlar açısından haksızlığa uğradığını ifade etmiş; disiplin cezası uygulamalarında özellikle kendisinin hedef alındığını, sağlık sorunlarının görmezden gelindiğini ve savunmalarının dikkate alınmadığını açıklamaya çalışmıştır. Disiplin amiri, başvurucunun şikâyet usulüne aykırı davrandığından bahisle başvurucuya disiplin cezası vermiştir.

53. Başvurucunun şikâyet konusu ettiğı hususların askerî yapı içinde ve sıralı amirler nezdinde çözülebilecek kişisel sorunlar olduğı, askerî makamlara zarar verecek veya itibar kaybı oluşturacak özellik taşımadığı, dilekçenin ulaştırıldığı BİMER'in kamu kurumları içinde yer aldığı ve içeriğinin kamuoyuna yansıtılmadığı anlaşılmaktadır.

54. Sonuç olarak askerî hiyerarşi ve disiplin içinde bulunanlara yönelik olarak belirli şikâyet usulleri ve bunların dayandırıldığı disiplin yaptırımları bulunmasının demokratik toplum düzeninde gerekli olmadığı söylenemez. Fakat yukarıdaki hususlar dikkate alındığında ve somut olayın koşullarında, kendisini de etkileyen birim içindeki birtakım haksız uygulamalarla ilgili olarak görev yaptığı birimdeki sıralı amirlerine yaptığı başvuruların sonuçsuz kalması nedeniyle Başbakanlığa bağı bir kamu kurumu olan BİMER'e dilekçe gönderilmesine "uyarma" cezası ile yaptırım uygulanmasının demokratik toplum düzeninde gerekli bir müdahale olmadığı değerlendirilmiştir.

55. Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Bu görüşe Serdar ÖZGÜLDÜR, Nuri NECİPOĞLU, M. Emin KUZ ve Kadir ÖZKAYA katılmamıştır.

### **C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden**

56. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

*"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...*

(2) *Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.*”

57. Başvurucu, yeniden yargılama ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

58. Başvuruda, ifade özgürlüğünün ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

59. İfade özgürlüğü ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için kararın bir örneğinin ilgili kuruma (Millî Savunma Bakanlığı) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

60. İfade özgürlüğünün ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 4.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

61. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

## **VI. HÜKÜM**

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Angarya yasağı ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Nuri NECİPOĞLU, M. Emin KUZ ve Kadir ÖZKAYA'nın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için ilgili kuruma (Millî Savunma Bakanlığı) GÖNDERİLMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

D. Başvurucuya net 4.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

E. 206,10 TL harç ücretinden oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA OYBİRLİĞİYLE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE  
OYBİRLİĞİYLE 16/11/2017 tarihinde karar verildi.

Başkan  
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili  
Burhan ÜSTÜN

Başkanvekili  
Engin YILDIRIM

Üye  
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye  
Serruh KALELİ

Üye  
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye  
Recep KÖMÜRCÜ

Üye  
Nuri NECİPOĞLU

Üye  
Hicabi DURSUN

Üye  
Celal Mümtaz AKINCI

Üye  
Muammer TOPAL

Üye  
M. Emin KUZ

Üye  
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye  
Kadir ÖZKAYA

Üye  
Rıdvan GÜLEÇ

Üye  
Recai AKYEL

Üye  
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Başvuru Numarası : 2014/12143

Karar Tarihi : 16/11/2017

### KARŞI OY GEREKÇESİ

Başvurucu rütbeli bir Türk Silahlı Kuvvetleri mensup olup, kışla içinde yaşadığı bir takım sorunları askeri hiyerarşi içinde üst makamlara iletmesine rağmen, bir sonuç alamadığı gerekçesiyle Başbakanlık İletişim Merkezi'ne (BİMER) başvurarak, aynı sorunlarını iletmiş ve bu nedenle sıralı üstlerince “uyarma” disiplin cezasıyla tecziye edilmiş; bu cezaya yaptığı itiraz da reddedilince inceleme konusu bu bireysel başvuruda bulunmuştur.

211 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nun 25-29 uncu maddelerinde askeri şahısların müracaat ve şikâyet usulleri gösterilmiş olup; 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanununun 15/1-e maddesinde “usulsüz müracaat veya şikâyetle bulunmak” şeklindeki disiplinsizlik fiili şu şekilde tanımlanmıştır “Türkiye Büyük Millet Meclisine yapılan müracaatlar hariç olmak üzere, kanun veya nizamlarla belirlenmiş usul ve kurallara riayet etmeden yazılı, sözlü veya elektronik olarak müracaat veya şikâyetle bulunmaktır.” Aynı madde uyarınca bu disiplinsizlik fiili “uyarma” disiplin cezası verilmesini gerektirmektedir. Askeri Ceza Kanununun “Yalan yere şikâyet” başlıklı 84 ncü maddesinde ise “Doğru olmadığını bildiği iddialarla şikâyetle kalkışan üç aya kadar hapsolunur.” denilmektedir. 3071 Sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanunun “Dilekçe Hakkı” başlıklı 3 ncü maddesi ise “Türk Vatandaşları ve Türkiye’de ikamet eden yabancılar tarafından Türkiye Büyük

Millet Meclisine ve yetkili makamlara yazı ile başvurma hakkına sahiptirler.” hükmünü öngörmektedir.

Anılan mevzuat hükümleri uyarınca, Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları, resmi ve şahsi işlerinden dolayı müracaatlarını söz ve yazı ile en yakın amirinden başlayarak silsile yolu ile yapmak durumundadır; bu kuralın yegâne istisnası TBMM ‘ne doğrudan yapılabilecek yazılı müracaatlardır. BİMER, 4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu’na dayanılarak idarece ihdas edilen idari bir birim olup, asker kişilerin bu kuruma başvurarak talepte bulunmaları anılan mevzuat hükümleri karşısında mümkün değildir. Türk Silahlı Kuvvetlerinin iç düzeni, disiplin, otorite ve hiyerarşik yapı dikkate alındığında da, askeri hizmetle ilgili ve asker kişilerin dışındaki kişi ve mercilerin bilmemeleri gereken bilgi ve konuların ortaya dökülmemeleri ve askeri disiplinin sarsılmaması amacıyla yasa koyucu tarafından öngörülen bir sistem, salt “bilgi edinme” görünümü altında, bu yolla temelden sarsılabilecektir. Mevzuat, TBMM hariç, askeri hiyerarşik düzen dışında bir müracaat ve şikâyet usulünü öngörmemiş; TBMM’yi ise milli iradenin tecelligâhı olması itibarıyla bu sistemin istisnası olarak kabul etmiştir. Başvurunun somutuna gelindiğinde, BİMER’e yapılan müracaatın tamamen askeri konulara dair olduğu, başvuruatının atama, hizmetin ifası, disiplinsizlikler ve bunlara verilen disiplin cezaları gibi konularda yakınmalarını ihtiva ettiği, askeri hiyerarşi içinde yapılan müracaatlarla ilgili sonuç alınamaması üzerine iptal davası açma yolu mevcutken ve yolla bir sonuç alınması mümkünken (örneğin yeniden atama talebinin reddi işlemine karşı ya da kursunu görmediğini belirttiği görevlendirmelere karşı dava açabilmesi imkân dahilindeyken) başvuruatının askeri hiyerarşi sistemi dışında, asker kişiler için mevzuatla öngörülmemiş bir mercie (BİMER’e) müracaatı üzerine, yine mevzuatın âmir hükümleri uyarınca “uyarma” disiplin cezası ile tecziyesinde hukuka aykırı bir yön olmadığı gibi, bunun ifade özgürlüğü ile bir ilgisi de bulunmamaktadır. Dolayısıyla, bu nedenle başvuruatına verilen disiplin cezasının, demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı, ölçsüz bir müdahale olarak kabulü mümkün değildir.

Açıklanan nedenlerle; başvuruatının ifade özgürlüğüne yönelik herhangi bir ihlâlin bulunmadığı kanaatine vardığımızdan, çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyoruz.

Üye  
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye  
Nuri NECİPOĞLU

Üye  
Kadir ÖZKAYA

Başvuru Numarası : 2014/12143  
Karar Tarihi : 16/11/2017

### KARŞIOY GEREKÇESİ

Astsubay olarak görev yapan başvuruatının, Başbakanlık İletişim Merkezine (BİMER) başvurmasından dolayı disiplin cezası uygulanması sebebiyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Çoğunluğun kararında, başvuruatına verilen uyarma cezasının kanunî dayanağının bulunduğu ve meşru amacının olduğu kabul edilmiş, ancak ifade özgürlüğüne yapılan bu müdahalenin demokratik toplum düzeninde gerekli bir müdahale olmadığı belirtilerek, söz konusu özgürlüğün ihlal edildiğine hükmedilmiştir.

Kararda, başvuruçunun BİMER'e yaptığı başvuruda, saldırgan bir üsluptan çok yardım isteği içeren ve çaresizliğini vurgulayan ifadeler kullanıldığının görüldüğü, başvuruçunun haksızlığa uğradığını, disiplin cezası uygulamalarında özellikle kendisinin hedef alındığını, sağlık sorunlarının görmezden gelindiğini ve savunmalarının dikkate alınmadığını açıklamaya çalıştığı (§ 52) belirtilerek, şikâyet konusu edilen hususların askerî yapı içinde ve sıralı amirler nezdinde çözülebilecek kişisel sorunlar olması, askerî makamlara zarar verebilecek ve itibar kaybı oluşturacak özellik taşıması ve BİMER'in kamu kurumu olması (§ 53) sebebiyle başvuruçuya uyarma cezası uygulanmasının demokratik toplum düzeninde gerekli bir müdahale olmadığı sonucuna varıldığı görülmektedir.

Oysa, yine kararda da belirtildiği üzere, "askerî hiyerarşi ve disiplin içerisinde bulunanlara yönelik olarak belirli şikâyet usullerinin" ve bunlara aykırı davrananlar için "disiplin yaptırımları" öngörülmesinin "demokratik toplum düzeninde gerekli olmadığı söylenemez" (§ 54).

Nitekim AİHM'in "silah altındakilerin askerî disiplini zayıflatmalarını önlemek amacıyla düzenlenmiş hukuk kuralları bulunmadan bir ordunun gereği gibi görev yapabileceğini düşünmek mümkün olmadığından askerî disipline karşı gerçek bir tehdidin bulunması hâlinde ifade özgürlüğüne kısıtlamalar getirebileceği"ni; dolayısıyla "silahlı kuvvetlerin iç düzenini ve hiyerarşik yapısını düzenleyen özel kuralların varlığının kaçınılmaz bir durum olduğu"nu kabul eden kararları da bu kararda aktarılmaktadır (§ 23).

Kararda, uyarma cezasına konu olan dilekçede kullanılan üsluba ve ifadelere dayanılarak, başvuruçunun şikâyet konusu ettiği hususların askerî makamlara zarar doğurabilecek veya itibar kaybı oluşturacak özellik taşımadığı belirtilmekte ise de, başvuruçuya uyarma cezası verilmesinin sebebi şikâyet dilekçesinin üslubu veya muhtevası değil, usulsüz müracaat ve şikâyetle bulunmasıdır.

211 sayılı Kanunun 26. maddesinde, her askerin şikâyet hakkını haiz olduğu; 27. maddesinde, şikâyetin en yakın âmire, şikâyet bir âmir hakkındaysa onun bir üstündeki âmire yapılacağı ve 6413 sayılı Kanunun 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, usul ve kurallara riayet etmeden müracaat veya şikâyetle bulunmanın uyarma cezasını gerektirdiği hükme bağlanmaktadır.

Askerlerin de ifade özgürlüğünün ve bu özgürlük kapsamında değerlendirilen şikâyet ve dilekçe haklarının olduğunda şüphe bulunmamaktadır. Ancak askerî hizmetin özelliğinden dolayı ihtiyaç duyulan sıkı hiyerarşi ve disiplinin, belirli şikâyet usullerinin ve bunlara uymayanlar için disiplin yaptırımlarının öngörülmesini gerektirdiği açıktır.

Dolayısıyla, çoğunluğun kararında, başvuruçunun şikâyet konusu ettiği hususların, askerî yapı içerisinde ve sıralı amirler nezdinde çözülebilecek sorunlar olduğunun kabul edildiği de dikkate alındığında, başvuruçunun şikâyetlerini yukarıda belirtilen hükümlerde öngörülen usul ve kurallara uymadan yapması sebebiyle yaptırım uygulanmasının demokratik toplum düzeninde gerekli bir müdahale olmadığının söylenemeyeceği ve uygulanan yaptırımın en hafif disiplin cezası olan uyarma cezası olduğu da dikkate alındığında ifade özgürlüğünün ihlal edilmediği düşünülmektedir.

Bu sebeplerle, çoğunluğun başvuruçunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiği yönündeki kararına katılmıyorum.